

Mənəvi-psixoloji məzmunlu əsərlər müəllifi

Tanınmış alim, pedaqoq və yazıçı Ağarəhim Rəhimov təhsil və elm sahəsində fərdiyyəti olan ziyalıdır. O, hər şeydən əvvəl əqidə adamıdır. Onun rəhbərlik etdiyi Bakı Qızlar Universitetində də hər bir müəllim üçün ilkin tələb əqidə müəyyənliyidir. Ağarəhim müəllimin ziyalılığı müdrikliyin vicdanla birliyindən qaynaqlanır. Professor Ağarəhim Rəhimov ciddi, məsuliyyətli, tələbkər rəhbərdir. Onu axıradək inandırmaq, razı salmaq yüksək əxlaqi və mənəvi dəyər tələb edir. Ağarəhim müəllim ona müraciət edən, onunla ünsiyyətdə olan insanı, adətən, həssaslıqla qarşılayır və yola salır. Lakin o, həlim təbiətli olduğu qədər sərtidir. Prinsiplərinə zidd olan hər şeyə qarşı kəskin, acıdır. Ruhuna, iliyinə təsir edə bilməyə, məramına ortaq çıxanda o, daha da həlimləşir, doğmalaşır.

Ağarəhim müəllim ciddi uğurları böyük məqsəd ardınca getdiyinə görə qazanıb. Bu uğurlar ona asan başa gəlməyib. Yaradana inanıb, özünə güvənib. İnam - onun gücü və mənəvi dəyəridir. Alim insanı teoloji, metafizik və pozitivist varlıq sayır. O, üç fəlsəfi kitabın müəllifidir: "Allahla ünsiyyət", "Zəka simfoniyası", "Ölüm və ölümsüzlük". Müəllif bu kitabları bir yerdə "Qüdrətdən doğan nur" adlandırır. Ağarəhim Rəhimov həm filosof, həm də moralistdir. O, fəlsəfi-əxlaqi baxışlarını bu kitablarda və bədii əsərlərində əks etdirir, islami dəyərlərə böyük qiymət verir.

A.Rəhimov işgüzar, zəhmətkeş və təşkilatçı insandır. Bu zəhmətkeşlik öz mayasını ailədən, kökdən alıb. Tanıyanlar yaxşı bilir ki, o, hər gün azı beş-altı saat yazmalıdır. Alimin mənəvi enerjisi, söze və elmə olan sevgisi onu həmişə urvatlı, inamlı saxlayır. Ağarəhim müəllim bilir ki, bu gün dediyi söz sabahkı nəsillər, tədqiqatlar üçün faydalıdır.

Ağarəhim Rəhimov həssas pedaqoqdur, bu sahədə böyük nüfuz sahibidir. O, bir ziyalı, müəllim kimi cəmiyyətdə, yerlərdə aşınmalar görəndə giley-güzarlı, etirazlı olur. Ağarəhim müəllim mənəvi-əxlaqi dəyərlərin daşıyıcısı olmaqla yanaşı, onun təbliğatçısıdır. Bu sahədə həmişə canlı nümunənin tərəfdarıdır.

Tələbələri onu özərinə "mə-nəvi ata" bilirlər. Bunu onların öz rektorlarına yazdıqları təşəkkür məktubları, habelə, əsərlərinə yazdıqları rəylər və məqalələr də sübut edir. Respublikanın elə bir bölgəsi yoxdur ki, orada Ağarəhim müəllimin yetirmələri olmasın.

Professor A.Rəhimov müasir ruhlu, demokratik təhsil qurucusudur. Bu sahədə neçə-neçə kitabın, dərslərin və dərş vəsaitinin müəllifidir. Rəhbərlik etdiyi Bakı Qızlar Universiteti onun canlı əsəri, müstəqil Azərbaycanın yeni tipli təhsil sistemində töhfəsidir. O, buranı öz ailəsi bilir. Bu ali təhsil ocağına işıqlı, zəkali, əqidəli müəllimləri toplayıb. Halallıq, səmimiyyət və ziyallıq bu universitetin professor-müəllim heyətinin başlıca meyarıdır.

Alim təhsil prosesinə pedaqoji fəaliyyətinin əsasında dayanan "Allah-Cəmiyyət-Ailə-Fərd" modeli əsasında yanaşır, tələbələrini bu ruhda tərbiyə edir. Deyir ki, qəlbimiz mənəviyyatın, beynimiz isə əxlaqın məkanıdır. Biz mənəviyyatımızla İnsan-qəlb, əxlaqımızla İnsan-vətəndaş hazırlayırıq. Ağarəhim müəllimin yazıcılığı da bu amaldan qaynaqlanır. O, 50-dən artıq bədii əsərin - kinossenari, hekayə, povest, roman, komediya, dram və essenin müəllifidir. İstedadlı yazıçı bütün əsərlərində oxucuları, tamaşaçıları layiqli vətəndaş kimi yüksək

cəmiyyətə hazırlayır.

Ağarəhim müəllim müstəqillik dövrünün yazıçısıdır, bədii yaradıcılığa ötən əsrin 90-cı illərindən başlayıb. Müasirlik onun bədii əsərlərinin ruhu və mahiyyətidir. O, millilik, dövlətçilik, vətənpərvərlik, torpağa sahiblik, düşməne nifrət ruhu ilə yaşayan və bu mənəvi keyfiyyətləri yaradıcılığında yüksək səviyyədə təbliğ edən söz sahibidir. "Canavar balası"nda erməni xisləti, xəyanətləri, "Gəlinqayada qoşa məzar", "Səfalet", "Girdab", "Mənim qərribə taleyim", "Cinayət və etiraf"da namus, qeyrət və şərəf, "Ovlaq keçidi", "Haray" və "Xəyanət"də torpaq və əsgər itkiləri, "Qoşa qanad"da mühacir ziyalı, "İkili dünya"da siyasətçilərin ikili, çoxmənalı oyunları, "Cinayət və etiraf", "Bank əməliyyatı"nda sərvət naminə dövlətə, hakimiyyətə və ləyaqətli insanlara xəyanətin ifşası əks olunub.

Ağarəhim müəllimin nəsr və dramaturgiyasında psixologizm deyilən təsirli bədii keyfiyyət dilimiz, adət-ənənəmiz və tarixi gerçəkliyimizlə möhkəm bağlıdır. Cəmiyyətin elə bir alt və üst qatı yoxdur ki, yazıçı onları əsərlərində canlandırmasın.

Müasir ədəbi prosesdə fəal həyat mövqeyi və məhsuldar fəaliyyəti ilə seçilən nasir və dramaturq Ağarəhim Rəhimov kifayət qədər tanınır. O, ədəbiyyatımıza həyatın özün-

dən - gərgin sosial-siyasi proseslərin içindən gəlib, mürəkkəb və ziddiyyətli insan surətləri ilə bədii nəsr və dramaturgiyamızı zənginləşdirib.

Ağarəhim Rəhimov yaradıcılığı sosioloji, pedaqoji, siyasi, fəlsəfi, etik, estetik və psixoloji məziyyətlərlə yüklü olduğundan onun bədii üslubu və müəllif təhkiyəsi bir fərdlik keyfiyyəti qazanıb.

Sənətkarın yaradıcılığı ədəbiyyatımızın əzəli və əbədi mövzu və problemləri ilə möhkəm bağlıdır. Onun nəsr və dramaturgiyasında çağdaş dünyanın aktual problemlərini, cəmiyyətin humanizm dəyərlərini, onun sosial-mənəvi aşınmalarını, habelə, adi və ali insanların bədii obrazlarını aydın görürük.

Yazıcının ifadə etdiyi təzadlı insan münasibətləri cəmiyyətin, çağdaş dünyanın mövcud təzadlarının təzahürüdür. Sənətkar həyatın bir tərəfini deyil, onun geniş və çoxşaxəli spektrlərini, hadisələrin epik zamanını, hərəkət və məkanını oxucuya sənətkarlıqla təqdim edir.

Müəllifin bədii yaradıcılığında onun tənqidi-realist, bir qədər romantik mövqeyini, fikir və düşüncə zənginliyini, bədii gülüş və komizminin müxtəlif çalarlarını, yumor və satira məziyyətlərini, habelə, təsvir və ifadə vasitələrinin çoxqatlılığını dərinlən müşahidə edirik.

Yazıçı düşünüb yaratmaq

istədiklərini böyük istedadının gücylə çoxşaxəli, mürəkkəb süjetli, dramatik konfliktli, sosial-didaktik məzmunlu, mənəvi-psixoloji yüklü, əlvan dialoq və monoloqlu povest, roman və pyeslərində verməyə çalışır və məqsədinə uğurla nail olur. Müstəqillik dövrü ədəbiyyatımızda müxtəlif janrların tipoloji cəhətdən inkişafı və zənginləşməsində müəllifin böyük xidmətləri vardır.

Ağarəhim Rəhimovun povest və romanlarında, komediya və dramalarında bədii təcəssümünü tapan tipik mövzu və problemlər, milli və bəşəri hadisələr, mürəkkəb insan xarakterləri əlvan boyalarla əks olunur. Həmin əsərlərdə əsas məqsəd yalnız mövzu və problemlərin təsviri deyil, həm də onların poetika, sənətkarlıq baxımından bədii həllindədir. Yazıcının zəngin təxəyyülü vasitəsilə bu əsərlərdə narahat dünyamızın sosial-siyasi problemləri və onların mənəvi-psixoloji aspektləri geniş epik zamanda, hərəkət və məkan birliyində ifadəsini tapır. "Xəyanət", "Haray", "Qoşa qanad", "İkili dünya", "Səfalet", "Taleyin hökmü", "Girdab", "Mənim qərribə taleyim", "Cinayət və etiraf", "Təxribat" və "Bank əməliyyatı" əsərləri bu cəhətdən daha səciyyəvidir. Həmin bədii nümunələrdə mənəvi cəhətdən naqis və yarımçıq insanların cəmiyyətdə törətdikləri ədalətsiz oyunlar, həyata, ailələrə, talelərə gətirdikləri psixoloji-fəci ağrılar geniş epik panoramda əks olunur. Zəngin obrazlar qalereyası, onların bənzərsiz xarakterləri, hər birinin hadisələri inikas xüsusiyyətləri orijinaldır.

Yazıcının yaradıcılığının güclü psixologizmi vardır. Belə bədii keyfiyyət təkcə obrazların düşdüyü vəziyyətdən deyil, həm də təsvir olunan hadisələrin mahiyyətindən, eləcə də cəmiyyətin öz psixologizmindən doğur. Həmçinin müəllifin yaradıcılıq psixolo-

gizmi dilimiz, adət-ənənə və tarixi gerçəkliyimizlə çulğalaşır. Ağarəhim Rəhimovun bədii psixologizmini güclü tarixi heysiyyət izləyir. Yazıçı millətin psixologiyasını, şüurunu, mənəviyyatını həmişə sağlam, köklü və rişəli görmək istəyir.

Onun bədii əsərlərinin mənəvi-əxlaqi, sosial-siyasi əhəmiyyəti güclüdür. O, pedaqoq, təhsil qurucusu, tələbdil vətəndaş-ziyalı olduğundan bədii əsərlərində müasir gəncliyimizin mənəvi həyatı güclü təzahür edir.

Yazıcının fərdi dil və üslubu bədii cəhətdən çoxözlü, çoxqatlıdır. Bu sənət keyfiyyəti ədəbi tənqidin diqqətini vaxtında cəlb edib, haqqında monoqrafiyalar yazılıb.

Hazırda Ağarəhim Rəhimovun əsərləri daha çox oxunur. O, bədii nəsr və dramaturgiyası ilə ədəbi-ictimai fikrin təbliğinə daha çox cavab verən yazıçıdır. Bu səbəbdən onun əsərləri ədəbi tənqidimizin daha çox diqqət mərkəzindədir.

Ağarəhim Rəhimov ideyali, məfkurəli sənətkardır, tələbdil cəmiyyət adamıdır. O, yaradıcılığında həmişə milli şüur problemlərini əsas götürür. Onun nəsr və dramaturgiyasının "hərəkəti" cəmiyyət, ailə və fərd boyuncadır. Sənətkar sürətlə yazır. Onun əsərləri səmimi və ağır-acılıdır. Yazıcının bədii əsərlərində işıqlı bir kədər uyuyur ki, bu da oxucuya düşündürmək, dərk etmək imkanı verir.

Ağarəhim Rəhimov ömrünün 70-ci onilliyinə mənəli yaşamış ömrün ciddi uğurları, 2019-un böyük arzuları ilə qədem qoyub. Biz istedadlı yazıcımızı yubileyi və yeni il münasibətilə təbrik edirik, ona möhkəm cansağlığı və ardıcıl çıxan əsərlərinin işığında yeni uğurlar arzulayırıq.

Əlizadə ƏSGƏRLİ,
AMEA Nizami Gəncəvi adına
Ədəbiyyat İnstitutunun
elmi işlər üzrə direktor müavini,
filologiya elmləri
doktoru, professor.